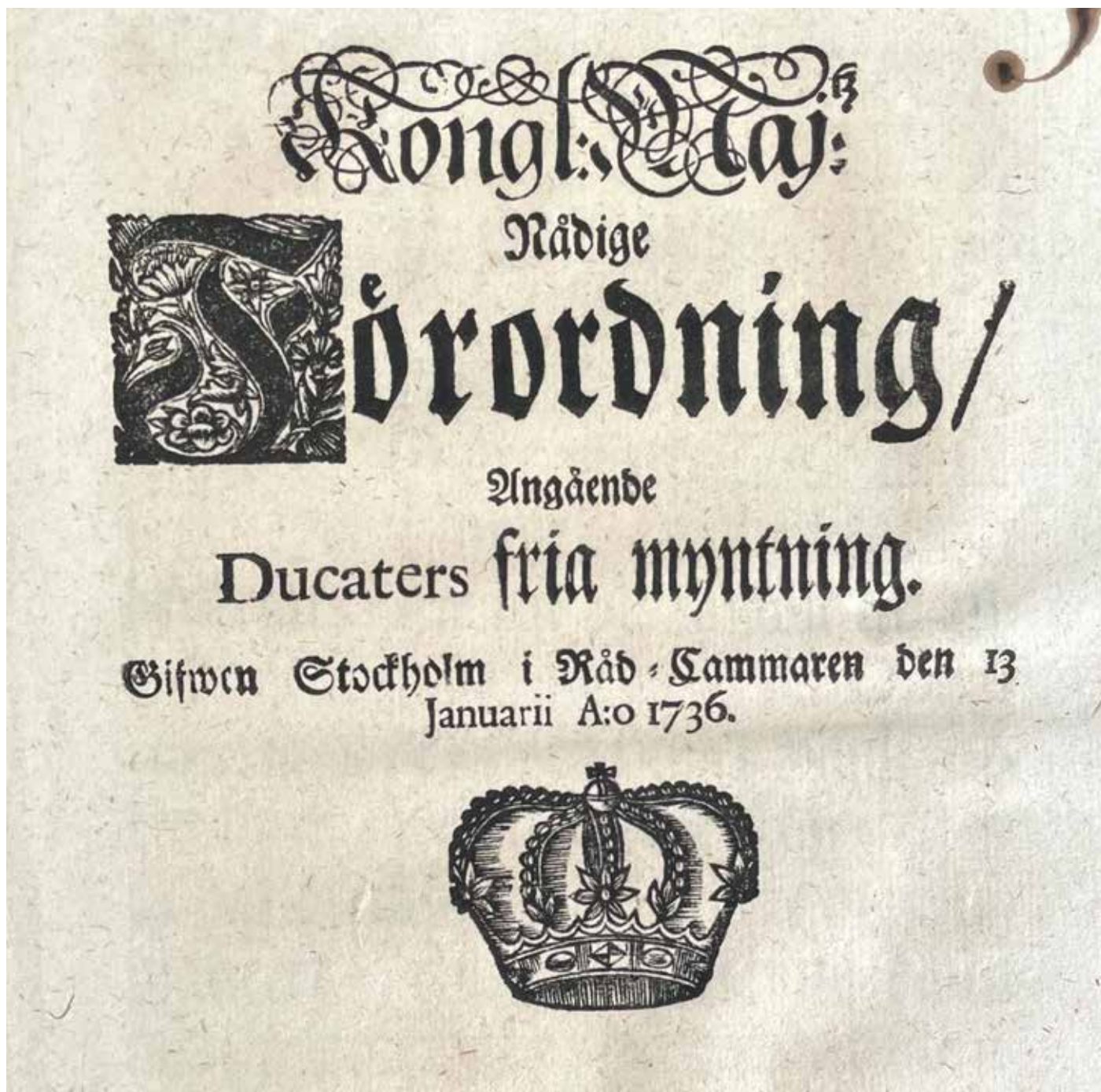

KUNGÖRAREN 1

Ett nyhetsbrev från Antikvariat Werner Stensgård

www.wernerstensgard.se

Instagram: [werner_stensgard](https://www.instagram.com/werner_stensgard)

längre än till den 1. Augusti nästkommande.

längre än till den 1. Augusti nästkommande.

Sweriges / Götes och Wändes Konung / Stor-Furstie til Finland; Hertig uti Skåne /
Sjunde Land / Carelen / Bremen / Berden / Stettin-Pommern / Casuben och Wänden; Först
Herre öfwer Ingermanland och Wismar / så och Pfalts-Grefwe twid Rhein i Beier
ich / Gleve och Bergen Hertig: Giöre twitterligt / at aldenstund Wi i nåder
de Femörststycken / hwiiska likmätigt Wår nådige Förordning af den 20 Dec
Öre Silfwermynt / hwiiska likmätigt Wår nådige Förordning af den 20 Dec
ti, utan böra de ifrån den dagen / lifa som med Carolinerne och de ostämplade Plåtarne
e och förbrutne; bleswo förhöjde / lifa som med Carolinerne och de ostämplade Plåtarne
stfwa / ej måge komma til Ser öre Silfwermynt
warande år stole så emottagas / och efter deras hittills förhöjde wårde a Ser öre
nt förwärlas. Det alle som wederbör / hafwa sig hösamligen at efterrätta
d egen hands underskrift och wårt Kongl. Sigill bekräftat.

Sweriges / Götes och Wändes Konung / Stor-Furstie til Finland; Hertig uti Skåne /
Sjunde Land / Carelen / Bremen / Berden / Stettin-Pommern / Casuben och Wänden; Först
Herre öfwer Ingermanland och Wismar / så och Pfalts-Grefwe twid Rhein i Beier
ich / Gleve och Bergen Hertig: Giöre twitterligt / at aldenstund Wi i nåder
de Femörststycken / hwiiska likmätigt Wår nådige Förordning af den 20 Dec
Öre Silfwermynt / hwiiska likmätigt Wår nådige Förordning af den 20 Dec
ti, utan böra de ifrån den dagen / lifa som med Carolinerne och de ostämplade Plåtarne
e och förbrutne; bleswo förhöjde / lifa som med Carolinerne och de ostämplade Plåtarne
stfwa / ej måge komma til Ser öre Silfwermynt
warande år stole så emottagas / och efter deras hittills förhöjde wårde a Ser öre
nt förwärlas. Det alle som wederbör / hafwa sig hösamligen at efterrätta
d egen hands underskrift och wårt Kongl. Sigill bekräftat.

CAROLUS (L. S.)
En / Tryckt / wi 7

VÄLKOMMEN TILL FÖRSTA NUMRET AV KUNGÖRAREN

Det här numret inleds med en artikel som handlar om att samla kungörelser. Jag delar med mig av några tankar kring hur man kan samla samt några litteraturtips.

Katalogdelen, där det finns ett antal kungörelser till salu, inleds med mordet på Axel von Fersen. De tre första objekten i katalogdelen har anknytning till de dramatiska händelserna år 1810. På det följer barnamord, fyrar, krut, sälklubbning och krig med mera.

I Kungöraren kommer vi även framöver utforska och fördjupa oss i tryckalster som kungörelser, avhandlingar och andra småtryck som på många sätt var grunden för kommunikation och informationsspridning under 1600- till 1800-talen. Dessa dokument ger oss en unik inblick i livet och tankarna hos människorna som levde under perioden.

I kommande nummer av Kungöraren kommer jag ha temanummer med ämnen som till exempel numismatik, svenska krig och freder, kanalväsendet och ettbladstryck med mera.

Varmt välkommen
Werner Stensgård

PRENUMERERA PÅ NYHETSBREVET KUNGÖRAREN!

Om du vill prenumerera på nyhetsbrevet gör du det genom att skicka ett mail till:

info@wernerstensgard.se

Nyhetsbrevet skickas ut till prenumeranter ca fem gånger per år. En vecka senare kommer det även finnas tillgängligt på hemsidan:

www.wernerstensgard.se

Så vem är jag?

Mitt namn är Werner Stensgård. Jag jobbar deltid som gymnasielärare på Europaskolan i Strängnäs och driver Antikvariat Werner Stensgård sedan 2010.

ATT SAMLA KUNGÖRELSER

Att samla kungörelser är inte bara att skapa en samling, det är att ta del av ett fönster till svunna tiders dramatik, politik och vardagsliv. I följande artikel kommer vi att utforska konsten att samla kungörelser och jag delar med mig av några tips.

VAD ÄR EN KUNGÖRELSE?

De svenska kungörelserna är en kulturhistorisk skatt. De skildrar de mest dramatiska händelserna i svensk historia samt vanliga människors vardag. Vi hittar flera kulturella höjdpunkter som världens första tryckfrihetsförordning, världens äldsta fornminneslag men även skildringar av Sveriges krig under 1600- 1700-talen, fredsavtal och riksdagsordningar.

En kungörelse är helt enkelt ett offentligt meddelande som antingen förmedlas muntligt eller genom skrift. Under flera hundra år utgjorde predikstolen det massmedium som i dag, till stor del, har ersatts av tv och tidningar. År 1686 fastslogs i kyrkolagen att prästen hade skyldighet att läsa upp det som kungen och hans befattningshavare hade att förkunna. Traditionen är dock äldre än så. Vissa plakat spikades även upp på kyrkporten för allmänhetens kännedom.

Oftast trycktes plakaten vid kungliga tryckeriet i Stockholm, men även regionala exempel finns bevarade. Beroende på hur många som berördes av den nya kungörelsen kunde den tryckas upp i allt från några få hundra exemplar upp till ett par tusen om plakatet var viktig och rikstäckande. Vissa av dessa tryck är i dag mycket sällsynta.

Innehållet i kungörelserna var varierande. De kunde handla om barnamord, gift, spel och dobbel, import av viner, sprittillverkning, myntväsendet, information om kanalbyggen, postverket, armén med mera. Variationsrikedomen är stor vilket gör att plakatet speglar många olika aspekter av vår historia.

Systemet med enskilda tryck för varje kungörelse varade från 1500-talet och fram till 1833 då det ersattes med Svensk författningssamling. Uppläsandet i kyrkan fortsatte emellertid en bit in på 1900-talet.

Sveriges första tryckfrihetsförordning. Förordningen var först i världen, och innebar både rätten att uttrycka sig fritt och att ta del av allmänna handlingar. Kung Adolf Fredrik skrev under dokumentet i rådkammaren 2 december 1766. År 2023 blev tryckfrihetsförordningen från 1766 utsedd till världsminne av Unesco.

HUR SAMLAR MAN?

Hur man samlar kungörelser är mycket individuellt. Det vanligaste är att rikta in sig på ett visst ämne som man som samlare är intresserad av. Mordet på Gustav III, Karl XII:s krig på kontinenten och kanalbyggena under 1700- och 1800-talen är populära områden. Att samla på plakat rörande vin, mynt, tobak eller nautica är även ett sätt att komplettera en annan hobby.

Många ser kungörelserna i sig som dekorativa objekt ur historien. Ofta är de gamla trycken prydda med vackra vinjettbilder vilka i sig har ett egenvärde för många, och ger upphov till ett speciellt samlarområde. Särskilt de stora ettbladstrycken gör sig fint på väggen. Att samla på ett exemplar från varje regent under flera hundra år är ett trevligt sätt att bygga sin egen regentlängd. Eftersom nästan alla kungörelser är försedda

med datum och plats där kungen signerade dokumentet går det att följa t.ex. Karl XII genom de härläger där han bedrev sin administration under alla krigsresorna.

Vilka skäl man än har för sitt samlande är kungörelserna en källa till förkovran och fördjupning. De har en förmåga att förmedla en fantastisk dåtidskänsla. Plakaten har dessutom ett innehåll som speglar tillvaron för människor ur alla samhällsgrupper och yrken och den värld de levde i.

De svenska kungörelsernas flerhundraåriga historia är varierande och ger upphov till många möjliga samlarområden. De äldre är betydligt mer exklusiva men alla är intressanta och innehåller en till stor del fortfarande utforskad del av den svenska historien.

Samling kungörelser i sina plastfickor.

ATT SAMLA - NÅGRA TIPS!

1. BEGRÄNSA DITT SAMLANDE.

Att samla på allt leder ofta till att man har högar med förordningar som är osorterade och svåröverblickbara. Att samla på allt kan även leda till att man blir splittrad. Bestäm dig för ett visst tema eller ämne för ditt samlande. Till exempel postväsendet, kanaler, militaria, en viss period eller regent. Bredda dig sedan efterhand. Förse dig med litteratur om just ditt ämne. Börja populärvetenskapligt och fördjupa dig sedan.

2. KOMPLETTERA EN ANNAN HOBBY

Om du har ett intresse eller hobby sedan tidigare, försök att hitta ett ämne som passar ditt tidigare intresse. På så sätt får man en fördjupning som ofta leder till ökad kunskap och större intresse. Andra intressen som är utmärkta att kombinera med förordningssamlande är bland annat mynt, post, tobak, vin och sprit, krigshistoria med mera.

3. VÄRDET?

Spendera lite tid på att utforska värdet på förordningar. Titta i auktionskataloger, lagerlistor från antikvariat och på nätet. Det ger både en känsla för vad som finns tillgängligt och vad det kan kosta. Lås dig inte för mycket på objekt med höga priser. Utveckla din egen stil och inriktning på samlandet. Allt eftersom man känner sig mer trygg och bestämmer sig för att spendera mer pengar på sin hobby kan man börja titta på de dyrare objekten. Köp det du tycker om och njut av att placera ytterligare

ett intressant historiskt dokument i samlingen.

4. HITTA FÖRORDNINGAR.

Förordningar kan man hitta på de mest varierande ställen. Leta i antikvariat, på auktioner och på nätet. Även antikaffärer, loppisar och mässor kan ha ett visst utbud. Leta med bred blick.

5. FÖRVARING OCH KATALOGISERING.

Variationerna till olika sätt att samla är oändliga, men hur man än samlar är det en god idé att katalogisera sina dokument. Om man från början katalogiserar sina tryck är det ingen större börda, men just i starten, med få tryck, kanske det känns onödigt. Med tusen tryck på hyllorna och i pärmarna kanske det aldrig blir av. Uppgiften blir ödesdiger. I början av en samlargärning kanske man inte heller vet hur stor samlingen kommer bli. Ett hundratal tryck kanske man kan överblicka utan några större svårigheter, men blir samlingen större kan en väl förd katalogisering underlätta betydligt – inte minst i försäkringssyfte. Att avbilda trycken fyller detta syfte, det är enkelt och fyller de flesta funktioner för försäkring och katalogisering. Placera bilder i en mapp, ge dem ett användbart och sökbart namn och syftet är uppfyllt. Vill man fördjupa sina historiska kunskaper kring trycken kan en mer avancerad katalogisering vara lämpligt. Där kan man lägga till mer fakta och historik kring kungörelserna för att ge mer kött på benen.

NÅGRA ORD OM KUNSKAP OCH LITTERATUR

För den som blir "biten" av detta ämne väntar många trevliga, lärorika och spännande timmar. Både hemma på den egna kammaren, studerande den egna samlingen, och i umgänget med likasinnade. Hur mycket utbyte man får av sitt samlande beror till mycket stor del på hur mycket man lär sig om sin samling, de enskilda objekten som ingår i den, samt den historiska bakgrunden. Man kan aldrig nog poängtera betydelsen av referenslitteratur och kunskapsinhämtande. Avsätt gärna ett visst belopp ur din årliga "samlarbudget" till litteratur. Det kommer att betala sig mångfalt - ibland även ekonomiskt.

Mitt kanske bästa tips är att läsa sina tryck. Många samlar på titlarna, man vill skapa en komplett samling inom ett visst område. Att läsa kungörelserna kan innebära att man upptäcker de på nytt, och även hittar nya intressanta saker. Ett exempel är det tryck som beskrivs i mer detalj senare i detta nyhetsbrev - det om mordet på Axel von Fersen. Varken mordet eller namnet Axel von Fersen förekommer i titeln på kungörelsen, vilket gör att man lätt missar det väsentliga. I en bunt med andra tryck missar man lätt dylika saker.

Förutom att ha intressant och spännande litteratur om just sitt ämne är det även bra att ha litteratur om själva förordningsväsendet. Här följer en liten litteraturlista. Böckerna i listan tar ett relativt brett grepp om ämnet. Jag kommer i kommande nyhetsbrev ha listor med böcker som är användbara inom mer specifika ämnen som till exempel mynt, årliga kungsbrev, postväsen, riksdagar, krig och fred med mera.

LITEN LITTERATURLISTA

Villstrand, Nils Erik (2006). Nyheter från predikstolen. Signums svenska kulturhistoria. Frihetstiden. S. 51-[67], 515-516, 544-545.

Bra och kort sammanfattning av frihetstiden kungörelsesystem.

Reuterswärd, Elisabeth (2001). Ett massmedium för folket: studier i de allmänna kungörelsernas funktion i 1700-talets samhälle.

Reuterswärds bok handlar om de allmänna kungörelsernas roll som informationsmedium i 1700-talets Sverige. Hon gör fördjupningar i kriget med Ryssland samt upproren i Dalarna.

Widén, Bill (2002). Predikstolen som massmedium i det svenska riket från medeltiden till stormaktstidens slut.

Widén behandlar kungörelsernas roll som massmedium i Sverige från medeltiden till slutet av stormaktstiden.

Quiding, Nils Herman (1865). Svenskt allmänt författningsregister för tiden från år 1522 till och med år 1862: under titlar, som antyda författningarnes föremål, med iakttagande af alfabetisk och kronologisk ordning, samt med återgifvande af de officiella författningsrubrikerna.

Oumbärligt referensverk för varje samlare av kungörelser. Innehåller listor på kungörelser från fyra århundraden ordnade efter ämne.

KATALOGDEL

MORDET PÅ AXEL VON FERSEN

Dessa två kungörelser (nr 1 och 2 i katalogen) utfärdades 2 juli 1810 och handlar om mordet på den svenske riksmarskalken Axel von Fersen, ett mord som ägde rum bara några dagar tidigare, den 20 juni 1810. Kungörelsen har en särskild plats i svensk historia eftersom den inte bara dokumenterar ett våldsamt och kontroversiellt händelseförlopp utan också speglar den politiska och sociala turbulensen i Sverige vid den tiden.

Axel von Fersen, en framstående adelsman och nära vän till den franska drottningen Marie Antoinette, hade en betydande roll i Sveriges politiska liv under slutet av 1700-talet och början av 1800-talet. Han var trogen det gustavianska systemet och hade starka band till den avsatte Gustav IV Adolfs familj. Efter Gustav IV Adolfs abdikation blev von Fersen en symbol för det gamla systemet, vilket gjorde honom kontroversiell.

Den 20 juni 1810, när den nyvalde kronprinsen Karl Augusts begravning ägde rum i Stockholm, utsattes von Fersen för ett brutalt angrepp av en rasande folkmassa. De misstänkte honom för att ha varit inblandad i kronprinsens plötsliga och mystiska död, även om det inte fanns några bevis som pekade på hans skuld. Trots sin höga ställning, samt närvaro av militär och polis som borde ha skyddat honom, blev von Fersen misshandlad till döds på Stockholms gator.

”En af våre högste embetsmän, framlidne herr riksmarskalken greffe von Fersen blef i dess embetets utöfning på blotta misstankar af en tygellös och uppretad folksamling twungen att lämna sin wagn, ryckt ifrån den fristad han sökte, misshandlad, släpad, och sluteligen på ett grufweligt sätt mördad.”

Kungörelsen som utfärdades drygt en vecka efter mordet, var en officiell reaktion på detta våldsdåd. I kungörelsen fördöms våldet och det underströks att rättvisa skulle skipas. Samtidigt framställdes det som att händelsen var ett uttryck för allmänhetens överhettade känslor i en tid av stor osäkerhet och omvälvning. I texten nämns obduktionen på kronprinsen och de ogrundade anklagelserna om giftmord.

Kungörelsen tjänade två huvudsakliga syften – att lugna en upprörd allmänhet och att återställa ordningen. Myndigheterna ville visa att de hade situationen under kontroll och att rättvisa och lag skulle råda, trots att mordet skedde mitt i huvudstaden och inför ögonen på både allmänhet och statsmakt.

Mordet på Axel von Fersen måste förstås i ljuset av den politiska kris som Sverige genomgick vid denna tid. Efter Gustav IV Adolfs abdikation i mars 1809 var Sverige i ett tillstånd av politisk instabilitet. Den nya regeringen försökte stabilisera landet, men den snabbt växande

oppositionen och det finska kriget (1808-1809) mot Ryssland förvärrade situationen. Den avlidne kronprinsen Karl August, som hade utsetts till tronarvinge efter den gustavianska dynastins fall, var en symbol för den nya regimens legitimitet. Hans plötsliga död skapade en känsla av kris och misstro som ytterligare polariserade landet.

Axel von Fersens död och den påföljande kungörelsen är exempel på hur våld och politik var tätt sammanflätade i denna oroliga tid i svensk historia. Händelsen påminner om de faror som kan uppstå när en nation befinner sig i en brytningsperiod, där gamla maktstrukturer bryts ner och nya ännu inte har etablerats fullt ut. Kungörelsen representerar ett försök från den svenska staten att hantera situationen och återupprätta ordningen.

Kungörelsen består av tre delar. I den första delar kung Carl sina tankar kring händelsen med sina undersåtar. I andra delen redogör Carl Adlercreutz för händelseförloppet under den ödesdigra dagen, och i sista delen får vi ta del av Klintbergs berättelse och redogörelse å justitiekanslersämbetets vägnar.

Nr 1. Mordet på Axel von Fersen (inbunden)

KONGL. MAJ:TS NÅDIGA KUNGÖRELSE ANGÅENDE DE WÅLDSAMMA UPPTRÄDEN, SOM DEN 20 SISTL. JUNII UTI HUFWUDSTADEN FÖREFALLIT: GIFWEN STOCKHOLMS SLOTT DEN 2 JULII 1810.

Stockholm, Henrik A. Nordström, 1810.
4:o, (22) sidor. Bunden i ett nött pappband med titeletikett på främre pärm. Exlibris på främre pärms insida.
Quiding: Oroligheter.

Sidorn 7-10: Stormäktigste Allernådigste Konung. (berättelse av Carl Johan Adlercreutz); Sidorna 11-20: Underdånig Berättelse! (berättelse av Vilhelm af Klinteberg)

1650 kr

Nr 2. Mordet på Axel von Fersen (häftad).

KONGL. MAJ:TS NÅDIGA KUNGÖRELSE ANGÅENDE DE WÅLDSAMMA UPPTÅDEN, SOM DEN 20 SISTL. JUNII UTI HUFWUDSTADEN FÖREFALLIT: GIFWEN STOCKHOLMS SLOTT DEN 2 JULII 1810.

Stockholm, Henrik A. Nordström, 1810.
4:o, (22) sidor. Tagen ur band.
Quiding: Oroligheter.

Sidorn 7-10: Stormäktigste Allernådigste Konung. (berättelse av Carl Johan Adlercreutz); Sidorna 11-20: Underdånig Berättelse! (berättelse av Vilhelm af Klinteberg)

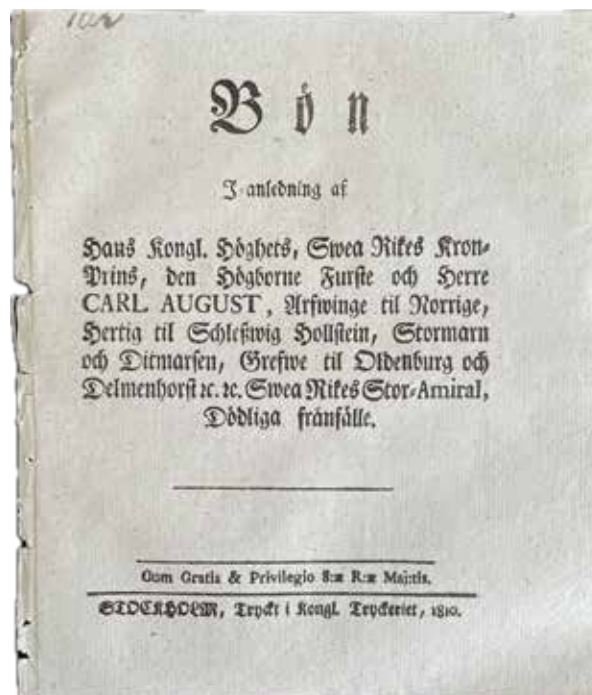
1200 kr

Nr 3. Bön i anledning av kronprins Carl Augusts död 1810.

BÖN I ANLEDNING AF HANS KONGL. HÖGHETS, SWEA RIKES KRON- PRINS, DEN HÖGBORNE FURSTE OCH HERRE CARL AUGUST, ARFWINGE TIL NORRIGE, HERTIG TIL SLESZWIG HOLLSTEIN, STORMARN OCH DITMARSEN, GREFWE TIL OLDENBURG OCH DELMENHORST & C. & C. SWEA RIKES STOR-AMIRAL, DÖDLIGA FRÅNFÄLLE.

Stockholm, Kungl. tryckeriet, 1810.
4:o, (4) sidor. Tagen ur band.
Quiding: Furstliga personer.

Även denna kungörelse har en koppling till mordet på Axel von Fersen. År 1809 avsattes kung Gustav IV Adolf efter ett kupp försök. I januari 1810 valdes den danske prinsen Carl August till Sveriges tronföljare. Carl August var en ansedd militär och sågs som en potentiell ledare som kunde skapa stabilitet i Sverige. Kungörelsen är en offentlig bön som annonserar Carl Augusts död. Han avled plötsligt den 28 maj 1810 efter att ha fallit av sin häst under en militär övning i Kvidinge i Skåne. Plötsligheten i hans död väckte mycket misstankar, och många trodde att han blivit förgiftad av de som inte ville se en dansk kronprins på Sveriges tron. Dessa rykten ledde till att hans död blev en politisk kris, och resulterade i det så

kallade Fersenska mordet där Axel von Fersen lynchades av en mobb som ansåg honom ansvarig för mordet på Carl August.

300 kr

Nr 4. Kruthandel 1730.

KONGL. MAJ:TS NÅDIGE FÖRORDNING, ANGÅENDE
KRUTHANDELN UTI STÄDERNE.

Stockholm, Henrik Werner, 1730.
4:o, (4) sidor. Tagen ur band. Något rissig
i ryggen.
Quiding: Krut.

Innehåller flera betsämmelser om handel
med krut. Till exempel beslutas att endast
fem personer i Stockholm ska ha tillåtelse
att handla med krut.

350 kr

Nr 5. Grönlandskompaniet 1774. Valfiske och sälklubbning.

KONGL. MAJ:TS NÅDIGA PRIVILEGIUM FÖR ET
COMPAGNIE ELLER SLUTIT BOLAG TIL IDKANDE
AF HWALFISK-FÅNGE WID GRÖNLAND OCH
STRAET DAVIS, MED MERA. GIFWIT I LÄGRET WID
LADUGÅRDS-GÄRDET THEN 1 JUNII 1774.

Stockholm, Henrik Foug, 1774.
4:o, (8) sidor. Oskurna kanter. Mörk rand på
titelbladet.
Quiding: Grönlandskompaniet.

Valfångst var en viktig industri på 1700-talet,
eftersom valolja och andra produkter från
valar användes till belysning, smörjmedel
och tvål. Dessutom blev efterfrågan på
valben stor på grund av dess användning i
exempelvis korsetter och paraplystommar.
Grönland och vattnen kring Arktis var rika
på valbestånd och Sverige ville ha sin del av
näringsen. I detta privilegium utses Gabriel
Fredric Beijer och Martin Törngren till
direktörer för det nya Grönlandsbolaget som
får ensamrätt på valfiske och robbenslageri
(sälklubbande). I 15 paragrafer regleras
bolagets verksamhet.

450 kr

Det är också intressant att notera platsen för
kungörelsen, Ladugårdsgärdet, som då var ett
lägerområde utanför Stockholm där militären
höll till. Det tyder på att kung Gustav III kanske
befann sig där för militära övningar eller parader
när privilegiet utfärdades.

Nr 6. Dukaters fria myntning 1736

KONGL: MAJ:TZ NÅDIGE FÖRORDNING, ANGÅENDE
DUCATERS FRIA MYNTNING. GIFWEN STOCKHOLM
I RÅD-CAMMAREN DEN 13 JANUARI A:O 1736.

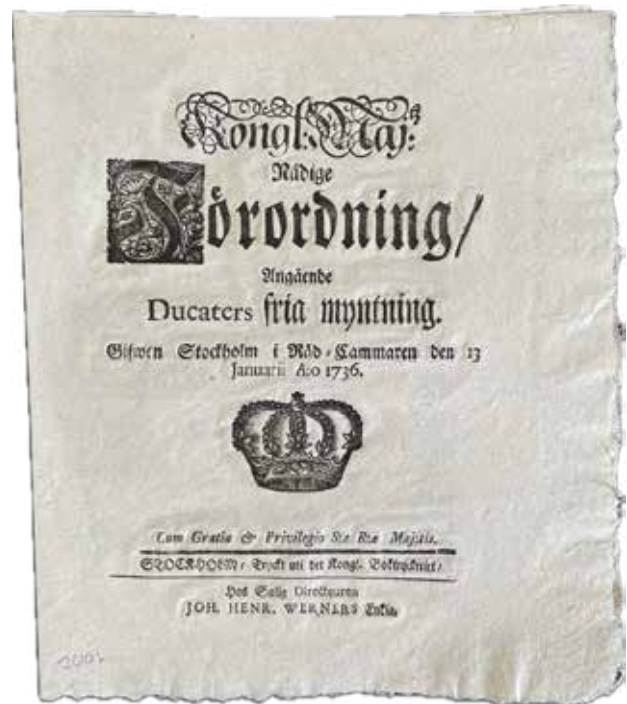
Stockholm, Henrik Werner, 1736.

4:o, (4) sidor. Mycket gott skick. Fina
oskurna kanter. Fräscht papper med
bevarad reliefkänsla i trycket.

Quiding: Mynt- och kontrollverken.

På grund av bristen på dukater steg dessa i
värde mot övriga mynt. För att råda bot på
detta lät man genom denna förordning de
som levererade guld till myntverket slippa
betala både myntarelönen och slagskatten.

450 kr

Nr 7. Stora nordiska kriget. Slaget vid Kliszów i Polen 1702.

TACKSÄJELSE-SKRIFFT ÖFWER DEN HÄRLIGE
SEGER, HWARMED GUDH DEN ALDRAHÖGSTE,
HAR WÄLSIGNAT HANS KONGL. MAY:TZ WÅR
ALLERNÅDIGSTE KONUNGS RÄTTMÄTIGE WAPEN,
EMOOT DES FIENDE, KONUNGEN I POHLEN,
SAMT DES SACHSISKA OCH POHLNISKA ARMÉE,
WID CLISKOW I LILLA POHLEN, DEN 9/19 JULII
SIDSTL. EFTER HANS KONGL. MAY:TZ NÅDIGSTE
BEFALLNING, UPLÄSEN UTI ALLA FÖRSAMBLINGAR,
ÖFWER HEELA SWERIGES RIJKE, OCK DESZ
UNDERLIGGIANDE LAND OCH HERRSKAPER, DEN
20 NOVEMBRIS, ÅHR 1702.

Stockholm, Wankijfs enkia, 1702.

4:o, (8) sidor. Tagen ur band. Handskriven
paginering i övre hörn.

Quiding: Krig

Tacksägelse över slaget vid Kliszów. Nämner
även de krigsfångar och troféer med mera
som togs. Svenskarna, som var kraftigt
underlägsna i antal, segrade stort, bland
annat efter att ha besegrat de berömda och
för sista gången använda polska husarerna.

1200 kr

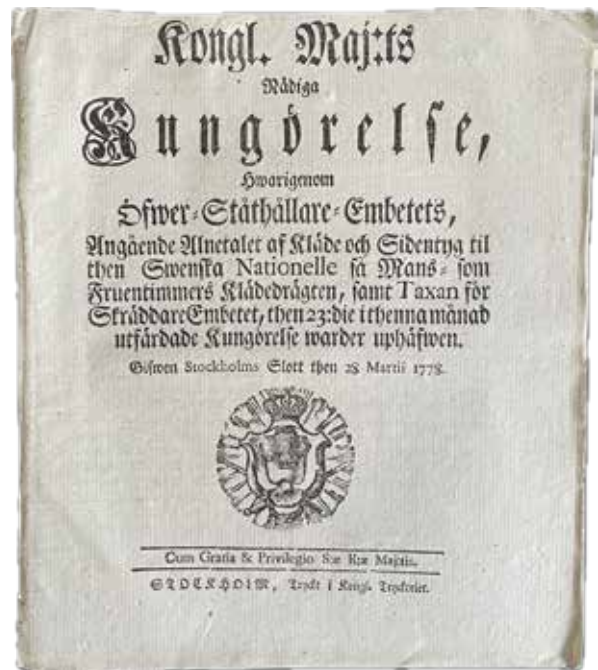

Nr 8. Nationella dräkten.

KONGL. MAJ:TS NÅDIGA KUNGÖRELSE,
HWARIGENOM ÖFWER-STÅTHÅLLARE-EMMETETS,
ANGÅENDE ALNETALET AF KLÄDE OCH SIDENTYG
TIL THEN SWENSKA NATIONELLE SÅ MANS- SOM
FRUENTIMMERS KLÄDEDRÄGTEN, SAMT TAXAN
FÖR SKRÄDDARE EMBETET, THEN 23:DIEN I THENNA
MÅNAD UTFÄRDAD KUNGÖRELSE WARDER
UPHÄFWEN.

Stockholm, Kungl. tryckeriet, 1778.
4:o, (4) sidor. Tagen ur band.
Quiding: Levnadssätt.

Under 1700-talet var det vanligt med regleringar av klädsel i Sverige. Genom olika så kallade "lyxförordningar" försökte man kontrollera befolkningens konsumtion och förhindra överdådigt spenderande, särskilt när det gällde importerade varor. Klädsel blev en fråga om social status, och staten försökte begränsa vilken typ av kläder olika samhällsklasser fick bära. Den så kallade nationella dräkten, som togs fram av Gustav III, var ett led i den riktningen. Den här

kungörelsen reglerar i första hand utförandet och priset på nationella dräkten.

550 kr

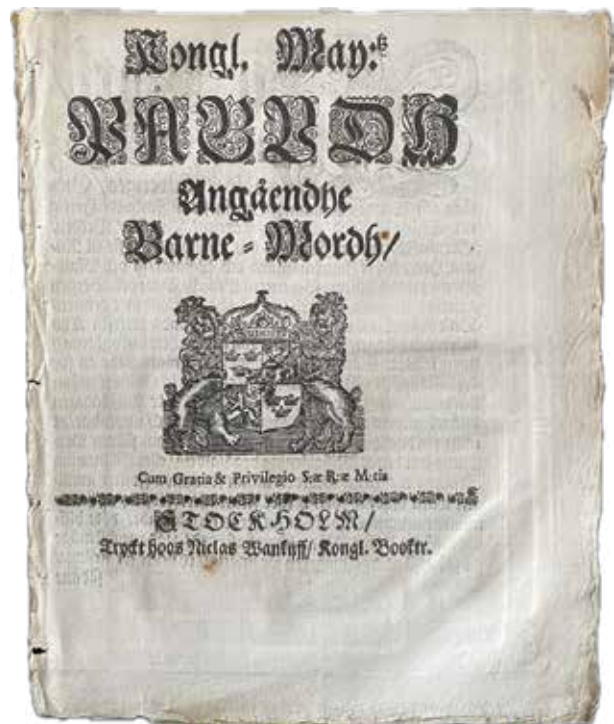
Nr 9. Barnamord 1684.

KONGL. MAY:TZ PÅBUDH ANGÅENDHE BARNE-MORDH,

Stockholm, Niclas Wankijff, 1684.
4:o, (4) sidor. Tagen ur band.
Quiding: Barnamord.

Det här är den fjärde kungörelsen som förbjuder abort och dödandet av nyfödda barn. Den första kom 1655. Brottet bestraffades med döden. Det som är nytt i detta påbud är att definitionerna blir tydliga och bevisbördan nu ligger på modern. Om barnet var dödfött men inga vittnen fanns så var fallet räckte inte moderns ord. Den nya lagen ansågs särskilt viktig och påbudet skulle uppläsas tre gånger årligen i kyrkorna och vid tinget.

800 kr

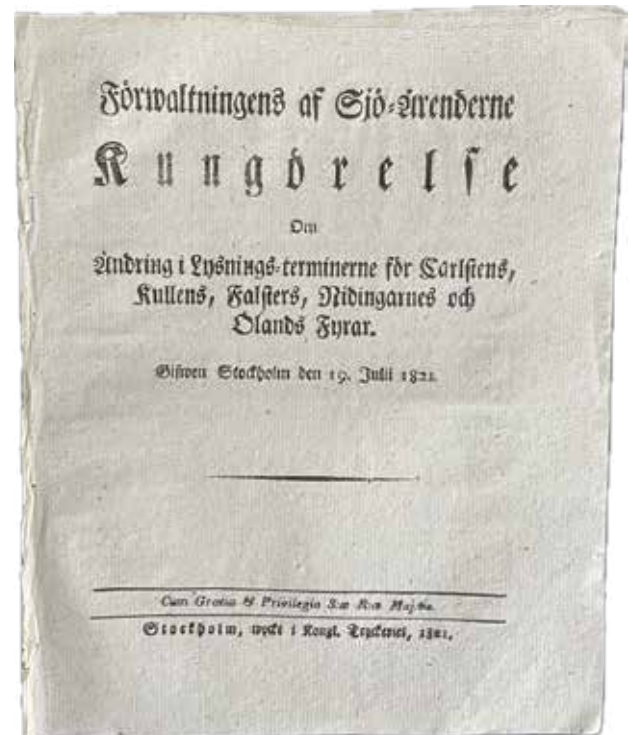
Nr 10. Carlstens, Kullens, Falsters, Nidingarnes och Ölands fyrar 1821.

FÖRWALTNINGENS AF SJÖ-ÄRENDERNE
KUNGÖRELSE OM ÄNDRING I LYSNINGS-
TERMINERNE FÖR CARLSTENS, KULLENS,
FALSTERS, NIDINGARNES OCH ÖLANDS FYRAR.
GIFWEN STOCKHOLM DEN 19. JULII 1821

Stockholm, Kungl. tryckeriet, 1821.
4:o, (4) sidor. Tagen ur band.
Quiding: Fartyg.

Under 1800-talet var Sverige ett land med omfattande sjöfart, vilket ställde stora krav på navigationssäkerheten. Fyrarna spelade en avgörande roll för att leda fartyg säkert längs kusterna och förhindra skeppsbrott. Under perioden efter Napoleonkrigen och Sveriges förlust av Finland 1809 började landet fokusera på att stärka sitt eget territorium och förbättra infrastrukturen. Detta inkluderade förbättringar av hamnar, fyrar, och andra sjöfartsanläggningar.

Förvaltningen av Sjöärendena var den myndighet som ansvarade för fyrarna och andra sjöfartsfrågor. Vid denna tidpunkt styrde man fyrarna manuellt, och de tändes bara under specifika perioder – de så kallade "lysningsterminerna". Dessa perioder

baserades på behovet av navigationsljus under olika delar av året.

200 kr

Nr 11. Rikets alla fyrar 1826.

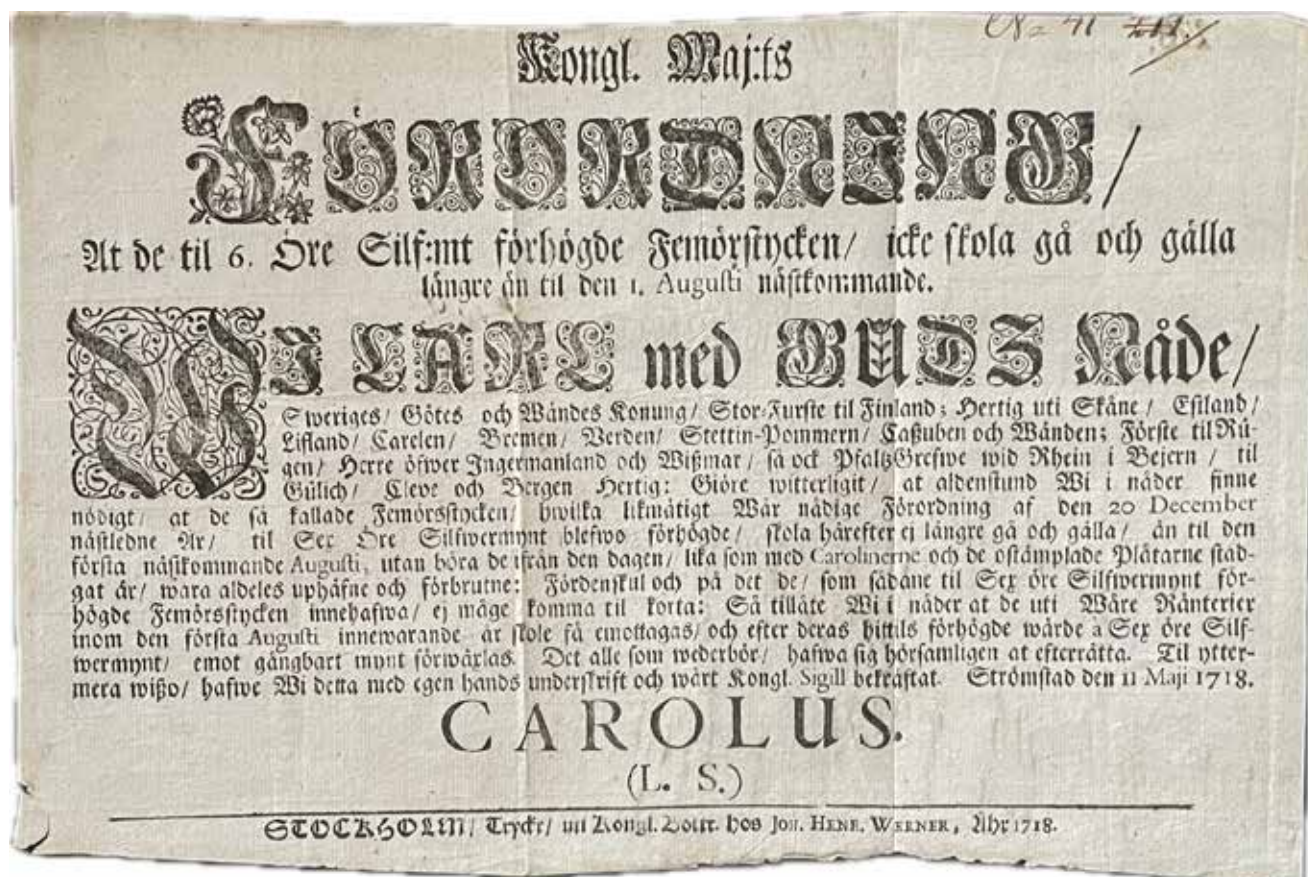
FÖRWALTNINGENS AF SJÖ-ÄRENDERNE
KUNGÖRELSE, ANGÅENDE EN UTVIDGAD
LYSHÅLLNING WID ALLA RIKETS FYRAR. GIFWEN
STOCKHOLM DEN 16 FEBRUARII 1826

Stockholm, Kungl. tryckeriet, 1826.
4:o, (4) sidor. Tagen ur band.
Quiding: Fartyg.

I denna kungörelse utvidgas tiderna då fyrarna ska vara tända.

200 kr

KONGL. MAJ:TS FÖRORDNING, AT DE TIL 6. ÖRE SILF:MT FÖRHÖGDE FEMÖRSTYCKEN, ICKE SKOLA GÅ OCH GÄLLA LÄNGRE ÄN TIL DEN 1. AUGUSTI NÄSTKOMMANDE

Stockholm, Johan Henrik Werner, 1718.
Liten folio. (1) sidor. Ettbladstryck. Skuren.
Vikt. Äldre handskriften numrering i övre
hörn.
Quiding: Mynt.

De tidigare gångbara små silvermynten skulle sluta att vara giltiga från och med augusti 1718. De skulle växlas in mot giltiga betalningsmedel som nödmynt. Dessa småslantar gick alltså nu samma öde tillmötes som carolinerna och de ostämplade plåtarna. Desperata ekonomiska åtgärder i svåra krigstider.

900 kr

Beställningar görs enklast genom att maila info@wernerstengard.se
Porto tillkommer.

Betalning görs till bankgiro: 137-3620